

Staatsrecht 2

Hoorcollege 11   23-11-2011

Kwalificatievragen

Als we naar de reikwijdte van de grondrechten kijken zijn er een aantal vragen die er gesteld moeten worden, dit worden ook wel de kwalificatievragen genoemd. Als eerste dient de vraag te worden gesteld; ‘ wat wordt er door het grondrecht beschermd?’ Vervolgens moet je jezelf afvragen wie het grondrecht kan invoeren en tegenover wie? Heeft het alleen verticale werking, of ook horizontale werking?

Vrijheid van geweten

We gaan als eerst het vrijheid van geweten bespreken. Hieronder valt de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging. Er wordt altijd een beroep gedaan op het artikelen, of de artikelen, waarin het grondrecht is neergelegd. Je zegt dus nooit :’ik doe een beroep op mijn vrijheid van geweten’. Maar, ik doe een beroep op art. 6 GW, hierin is bepaald dat....’ In het zelfde artikel staan ook vaak de uitzonderingen of de beperkingen die zijn geoorloofd. Het recht vrijheid van geweten houdt kort gezegd in dat je zonder bemoeienis van de overheid een levensovertuiging of een godsdienst mag aanhangen. Je mag daar ook in veranderen, zonder dat de overheid je daar in belemmerd. Deze godsdienst mag je ook weer (openbaar) belijden, behoudens beperkingen. Je mag in beginsel naar de geboden leven. Klassieke rechten geven jou als burger het recht om anders te zijn dan de rest. De keerzijde hiervan is dat de overheid iedereen gelijk behandelt op art. 1 van de Grondwet. Er bestaat dus een inherente botsing van de grondrechten.

Kwalificatievraagstuk

Als eerst dient de vraag te worden gesteld, wat is een godsdienst nu eigenlijk? Dat het christendom en de islam een godsdienst zijn, dat gelooft iedereen wel. Maar in het verleden hebben zich wel moeilijke casus voor gedaan. Zo was er een sexclub welke stelde een godsdienst te belijden, ze noemden zich de zusters van de Satans kerk. Zij weigerden onder andere belasting te betalen. Rechter heeft dit destijds slim opgelost door te stellen dat er hier geen sprake was van een religieus besef. Normaal wordt er door de rechter zeer terughouden getoetst met betrekking tot dit soort vraagstukken. De volgende vraag die kan worden gesteld is, wat is nu precies een levensovertuiging? Anders Breivik had ook een bepaalde levensovertuiging, maar deze zal nooit geaccepteerd worden. De rechter zal zich terughoudend moeten opstellen. Andere vraag is, wat is nu precies een godsdienstige uiting? Er is in Nederland sprake van scheiding van kerk en staat. De rechter zal daarom de Koran niet willen uitleggen. Door deze voorbeelden kunnen we zien dat de invulling van de begrippen soms erg lastig ligt. In 1960 deed zich een gelijk soort casus voor, in het AOW arrest. Een dominee weigerde premie te betalen. Dit omdat in de bijbel stond dat de gemeente moet zorgen voor zijn inwoners. De dominee doet een beroep op art. 9 EVRM. Lid 2 geeft de beperkingen van het recht in lid 1. De rechter voorzag echter geen mogelijkheid in deze uitzondering. Hoge Raad lost dit zo op door te stellen dat het hebben van een godsdienst geen vrijbrief is om wettelijke voorschriften te toetsen aan je eigen geweten. De moderne oplossing voor het niet willen betalen van een premie is belastingheffing. Deze belasting wordt dan gelijk gesteld aan de premie, waarbij hetzelfde effect wordt bereikt.

Beperken

Wanneer er sprake is van een beperking van grondrechten dienen er 4 vragen te worden gesteld: Wie mag er beperken? Op welke grond mag er beperkt worden? Op welk moment mag er beperkt worden? En in welke mate mag er beperkt worden? Met betrekking tot de

eerste vraag geldt het volgende. Als er staat 'bij de wet', dan betekent dit dat er alleen beperkt mag worden bij wet in formele zin. Er zijn twee verschillende typen van beperkingen. De eerste gaan over de uitingvorm van het grondrecht, dus over de beperkingen die kunnen worden gesteld naar tijd en plaats. De andere beperkingsmogelijkheid ligt bij de formele wetgever, deze mogen inhoudelijke grenzen stellen.

Indirecte horizontale werking

Als wij spreken over horizontale werking dan hebben wij het over de werking van de grondrechten tussen de burgers onderling. Verticale werking betreft de werking van de grondrechten tussen de burgers en de overheid. Voorts bestaat er de indirecte horizontale werking. Dit houdt in dat je als burger de overheid kan aanspreken, omdat er met de horizontale werking iets niet goed gaat. De reden waarom men de overheid dan kan aanspreken is dat er dan wordt gesteld dat de overheid op dat gebied te weinig doet.

Vrijheid van meningsuiting

Ook het recht vrijheid van meningsuiting bestaat uit verschillende rechten. Drukpersvrijheid, neergelegd in art. 7 lid 1 GW is daar 1 van. Het uitdelen van folders is een element daarvan. Wat er echter op de folders wordt gezet is een ander verhaal. Verder moet er naar worden gekeken hoe het recht mag worden gebruikt. Mag je ook posters maken? Waar mogen deze dan komen te hangen? Als eerste moet worden gekeken naar wat er precies onder een mening wordt verstaan. Belangrijk is om te weten dat reclame niet onder dit recht valt. Reclame kan veel verder beperkt worden, indien het gaat om handelsreclame uiteraard. In art. 10 EVRM geldt dit echter weer niet, hieronder valt ook het recht om te ontvangen. Voorts dienen we te kijken naar welke middelen er mogen worden gebruikt. Art. 7 lid 1 geldt voor het schriftelijk produceren. Lid 3 is echter iets heel anders, hierbij kan men denken aan een toneelstuk, spandoeken vallen hier echter weer niet onder, dit is meer een soort van betoging. De derde vraag heeft betrekking op het beperkingsvraagstuk. Er staan twee soorten rechten in art. 7 GW. Het kernrecht is dat je in beginsel mag zeggen wat je wilt, je mag kenbaar maken wat je vindt. Wanneer er iets wordt gekopieerd, spreken we echter van het verspreidingsrecht. Het verschil ligt hierin gelegen dat het openbaringsrecht nauwelijks mag worden beperkt maar het verspreidingsrecht wel. Kortom je mag je wel uiten maar sommige uitingen zijn strafbaar. Je moet je wel kunnen verantwoorden voor de strafrechter wat je inhoudelijk hebt gezegd. Beperkingen over de inhoud moeten bij wet worden gesteld. Maar beperkingen over de verspreiding, zoals tijd en plaats mag ook door de burgemeester worden gesteld, dit is beslist in het Tilburg arrest. Er mogen geen beperkingen bestaan op de inhoud, maar wel op de vorm.

Demonstratie

Het recht op demonstreren is neergelegd in art. 9 van de Grondwet. Beperkingen zijn sneller mogelijk omdat je met een openbare betoging veel sneller mensen belast dan met folders. Er bestaat een speciale wet omtrent dit onderwerp : de Wet Openbare Manifestaties. Er is voor een demonstratie geen vergunning vereist maar het dient wel van te voren te worden gemeld. Naar inhoud mogen er geen beperkingen worden gesteld maar wel naar plaats en tijd.